

Jovica Tišma

**BODA:
SLUŠAJ, SINE,
OVE VELIKE
REČI**

■ Laguna ■

copyright © 2018 Jovica Tišma
copyright © ovog izdanja 2019 LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Slušaj, sine, ove velike reči: Svi smo mi gosti ove planete!

Ljubiša Stefanović – Robi

SADRŽAJ

Kada mi je predloženo da napišem knjigu o Bodi	11
Novembar 1956	13
Jesi ti, bre, pametan?	16
Jeste mi se promenio život!	22
Boda-roda	29
Prangije, karbit, rakljice, šištavci	31
... i fudbal	36
Gudineze	39
Uj, sunce ti!	43
Odiseja	49
<i>Bi-Em-Dži</i>	53
<i>Kameni cvet</i>	55
Fontana	58
A onda je došao Čubi	64
Kralj Informbiroa	68
OPS	73
Meser Niča	75
<i>So što da ti go natreskam</i>	79
Hajde sada ti poskoči, momče	83
Pseudo Pank Cirkus	92
Akademija. Prvi put	97
<i>Otpisani</i>	101
Figuranti	105

Kô Stounsi	112
Nova Subotica	119
Samit u Kavani	123
Mitovi i legende	126
Oni meni - ja svinja	130
Ales cuzamen	134
Telegram	138
Babuška	140
Robija	142
Kako ti je devojka?	145
Robija, drugi put	148
On je mnoge majke zavio u crno	150
Akademija. Drugi put. Kupljeno!	155
Asistent	157
Turbo klasa	159
Kardinalnom greškom JAT-a	162
I zvanično - glumac	169
Nos za posao	173
Pazi kako se smeješ	177
Pažljiiiiivo da sečeeeete	179
Kralj je Kralj	183
„Pod okolnostima“	185
Pa ti si vezivao rođeno dete	189
Oni samo ispuštaju vruć vazduh	192
Don Kihot - kao Don Kihot	194
Arhimimus	196
Ponekad treba reći <i>ne</i>	201
Ponekad ne možeš reći <i>ne</i>	209
Mogu ja da budem i skup	210
San jesenje noći u Studentskom gradu	213
Budi ti se duša	216
Mala patka - veliki problem	220
Komedija je vrlo ozbiljna stvar	223
Gluma glasom	228
Ahio, ahio, ahio	230
Olaf Gunarson	232
I'll lose my job - zbog pertle	235

Ti nam uzimaš 'leba	237
Fantastični Maroko	240
'De god mrdneš - Tito	244
Isprdim ti se na viršlu	245
Vid kol'ka koska	248
Je l' to onaj	252
'Ajmo ljudi, gubimo me	255
Treće pa – muško	258
Ne igraј na polovnog Engleza	261
Dobar glas daleko se čuje. A tek hrkanje	263
Potera za... lokacijom	265
Meser Niča - drugi put!	268
Vuk na haubi tojote	270
It's mystery!	273
Šta kaže narod	278
Ovo je zemlja čuda	279
Sa srećom na - ti	281
O glumcu i narodu	284
„Dečja Zemlja“	289
Najkraća moguća biografija za one koje mrzi da čitaju celu knjigu	296
Nešto duža biografija za one koje mrzi da čitaju celu knjigu	299
Likovi koje je ostvario u igranim, televizijskim i kratkim filmovima i televizijskim serijama	300
Likovi koje je ostvario u pozorištima i nezavisnim pozorišnim produkcijama	306
Reditelji	311
Likovi koje je ostvario u crtanim filmovima, nahsinhronizacijama, reklamama i kao voditelj	313
A bila je i poneka nagrada	315
Iza zavese	317
O autoru	319

KADA MI JE PREDLOŽENO DA NAPIŠEM KNJIGU O BODI...

... mislio sam – ništa lakše.

Dobrano smo zagazili u petu deceniju druženja, nema toga što o njemu ne znam. Ipak, vrlo brzo se pokazalo da to i neće biti baš tako lako. Pre svega zbog toga što su nam mnoge od tih godina isprepletene, pa lako mogu upasti u zamku da pišući o njemu, zapravo, pišem o sebi. A moram jer bez takvih svedočanstava ova priča ne bi bila cela.

Osim toga i sama priča je pomalo šizofrena jer neke situacije jednostavno nismo mogli da izbegnemo. Na primer, kada priča o grupi *Ops*, pa kaže: „Joca je imao...“; a o meni priča – meni. Jedina mogućnost bila je da to o sebi ispričam ja, što sam ponegde i činio, ali je upravo u tome bila ona zamka od koje sam od samog početka pokušavao da pobeegnem.

Zato ti, čitaoče, preporučujem da na takvim mestima zamisliš kako Boda to priča tebi. Jer je ova knjiga tebi i namenjena. I nadam se da će ti biti zanimljiva. Isključivo zahvaljujući Bodi, koga sam i ja, bez obzira na sve zajedničke godine, povremenim razgovorima i češćim prisećanjima iznova otkrivao.

NOVEMBAR 1956.

Smederevo užurbano živi svoj život male varoši. Samo dvanaest godina od okončanja drugog velikog rata, na čijem je početku u strahovitoj eksploziji municije lagerovane u Tvrđavi dopola razorena, varoš se upinjala da povrati ugled negdašnje srpske prestonice. Naravno, ne sa ambicijom da to opet postane, već sa željom da ne ostane samo provincija nadomak Beograda, slepi železnički kolosek stisnut brdima uz ušće Jezave u Dunav. Ako se prikloni Godominskom polju, voćnjacima i vinogradima Zlatnog brda ili plodnoj moravskoj ravnici, ostaće to. Nije novo vreme put u progres i bolje sutra namenilo zgurenim seljacima, već čeličnoj radničkoj klasi.

Videće se to mnogo jasnije već za nepunu deceniju, kad počne izgradnja *Nove železare*, koja će postati baštinik crne metalurške tradicije predratnog Srpskog akcionarskog rudarsko-topioničarskog industrijskog društva znatnog pod imenom SARTID. Sa početkom njene izgradnje 1963. posustali SARTID će, u duhu novog vremena, biti prekršten u – *Stara železara*. Međutim, upravo ona nova biće važna za našu priču, ali ćemo o tome kasnije.

Vratimo se užurbanom progresu '56. Zbog njega su, valjda, tih novembarskih dana održavani seminari za komuniste na selu, u organizacijama narodne omladine pripremani su izbori, a drugarska kritika i samokritika javno obznanjivala da naplata poreza ne zadovoljava, te da su u budžetu opštine prihodi manji od rashoda. Tako nam kaže *Naš glas* od 11. novembra te godine, a novinama treba verovati.

Ipak, uveliko se gradilo novo korito Jezave, koju je već prebrodio betonski most. Bolju sutrašnjicu nagoveštavali su i telefoni, doduše retkost u domovima, ali su radili, bar za ono najneophodnije. Da bi se dobila hitna pomoć ili dežurni lekar trebalo je okrenuti broj 50. Bolnica je pozivana brojem 14, za vatrogasni dom okretan je 64, železnička stanica je pozivana brojem 9, električno preduzeće brojem 90, a narodna milicija, zlu ne trebalo, brojem 23.

Pošto se za dve „osmice“ znalo kako će biti provedene – jedna na poslu, a druga u odmoru, za treću, onu namenjenu duhovnom uzdizanju građana, trebalo je smisliti valjanu ponudu.

Od fudbala, bar tih novembarskih dana, bilo je malo nade da će ikoga razgaliti. FK *Smederevo* vratio se iz Sombora poražen od *Radničkog* rezultatom 4:2. Ali bio je tu bioskop, najjeftinija kultura, pa su u Smederevu tih godina radila čak – dva. U Bioskopu *Svetlost* za treću nedelju novembra najavljeni su američki filmovi *Robin Hud Australije* i *Divlji vetar* i ruski film *Pedagoška poema*. U bioskopu Doma kulture „Herroj Srba“ istih dana igrace meksikanski film *Meksiko u pesmi*, američki *Put u praistoriju* i mađarski *Moj deda i ja*.

Ona skuplja kultura, poput pozorišta, ukinuta je baš te godine. Naime, od 1950. do 1956. postojalo je u ovoj varoši

profesionalno Narodno pozorište. O razlozima njegovog gašenja nećemo u ovoj knjizi, ali je i ova simbolika važna za našu priču. Ipak, nisu Smederevci ostali bez teatra jer je u novoosnovanom domu kulture oformljen i dramski aktiv, u koji su ušli uglavnom profesionalni glumci (onog ugašenog Narodnog pozorišta) i najtalentovaniji amateri, i upravo spremaju laku komediju *Karlova tetka*. Osim toga, planirano je da se ubuduće angažuju i glumci iz Beograda, a ostvarenju plana prići će se čim budu oslobođene prostorije Doma omladine koje se sada koriste za stanovanje.

Eto, o svemu tome pisao je *Naš glas*. Naravno, nigde ni pomena da je porodica Ljubinke i Lazara Ninkovića, šest godina posle rođenja sina Ljubomira, dobila prinovu – još jednog sina.

No vratićemo nakratko priču u neke ranije godine.

JESI TI, BRE, PAMETAN?

Starinom Ninkovići su iz sela Necvijeća kod Trebinja. Doduše, Bodino porodično predanje kaže da su njegovi Ninkovići potekli od nekog Ninka čijeg se prezimena niko više ne seća, a koji je, zbog neizmirenih računa sa Turcima, iz stare Crne Gore prešao u Krajinu i stigao u Necvijeće. Odatle su se Ninkovići rasipali po svetu. Dedu Ljubomira, čije je ime nasledio Bodin stariji brat, život je iz trebinjskog krša odveo u Mahovljane, selo nadomak Laktaša, u današnjoj Republici Srpskoj, gde je sa ženom Marom izrodio desetoro dece. Lazar je bio deseto.

Pošto je bilo teško zanatlijskim poslovima prehraniti toliku porodicu, roditelji su ga, posle svršenog prvog razreda osnovne škole, poslali u Smederevo, kod tetke, majčine sestre, da provede školski raspust. Nije znao da ih tada poslednji put vidi, pošto se „raspust“ protegao na čitav život, a drugu priliku nije imao jer su Ljubomira i Maru ubile ustaše na Kozari.

Tetka Persida je imala veliko bogatstvo. Ostalo je upamćeno da je pola smederevskog Karađorđevog brda

bilo pod njenim vinogradima, kojih će se, posle Drugog svetskog rata, dobrovoljno, a na ubedljiv nagovor nove vlasti, odreći. Život će učiniti da se tridesetak godina kasnije Lazar sa porodicom preseli u novi stan baš s pogledom na to Karadorđevo brdo i sećanjem na tetkine vinograde, kojih više nije bilo. Imala je, dakle, tetka bogatstvo, ali ne i dece, pa je Lazara prigrlila kao svog sina. Brinula se o njemu, školovala ga i posle osnovne škole u Smederevu poslala u Kragujevac, gde je završio Vojnu pirotehničku školu. Školski drug iz klase bio mu je potonji general Kosta Nađ.

I pored lagodnijeg života, Lazar nikada nije uspeo da preboli odvojenost od porodice ni dobroćudnu roditeljsku laž zbog koje je skoro celu prvu godinu života u Smederevu proplakao. Tada se, verovatno, kod njega razvio i nagon za preživljavanjem. Naravno, on toga nije bio svestan, ali je na život počeo da gleda sa mnogo više opreza. Upravo taj osećaj pomogao mu je da preživi.

U oktobru 1941. godine, dva dana pre streljanja u Kragujevcu, javio se u njemu neki ružan predosećaj da će se nešto strašno desiti, pa se sa jednim drugarom nakačio na voz i polutajno se vratio u Smederevo.

Čitav rat proveo je kod tetke, najčešće u kući. Nije se mnogo eksponirao jer bi, kao vojni pirotehničar, svakako bio zanimljiv svima koji su taj rat vodili, a u Smederevu je bilo i Nemaca i ljotićevaca i četnika, i partizana... A on je samo hteo da živi.

Pošto je bio školovan kadar, kakvog u vojsci niti ranije niti među partizanima nije bilo napretek, po okončanju rata nova vlast ga je „proverila“, i kako nisu našli nikakvu „mrlju“ u biografiji, ničim se nije kompromitovao, ponudili su mu čin i službu u Beogradu. Vođen onom svojom filozofijom preživljavanja, rekao im je:

– Ja u uniformu, ne! Ja sam video šta znači vojska u slučaju rata!

A video je raspad države, izdaju, video je smrt i shvatio svu besmislenost rata. On je želeo da živi mirnim, običnim životom. Znao je da bi kao vojnik mogao biti doveden u situaciju da nekoga ubije, da nešto ruši i uništava, a to je bilo protiv njegovih uverenja. I odbio je. Ali pošto je imao struku, bio je mašinski tehničar sa znanjem inženjera, zaposlio se u *Sartidu*, kako se tada zvala stara smederevska Železara. Kasnije, kada je građena *Nova železara*, pozvan je u najuži tim stručnjaka u *Kapitalnoj izgradnji* dok je Železara planirana i potom građena.

Pošto je za Železaru kupovana ruska tehnologija - seća se Boda - često su neki Rusi dolazili kod nas kući, pa su oni, do duboko u noć, gledali neke planove, pravili predračune, raspravljali, šta ti ja znam... On je bio posvećen tom projektu, mada sam primetio i nešto što mi tada baš i nije bilo naročito jasno. Posle tih sastanaka, kada bi ispratio goste, skupljao je sa kuhinjskog stola one crteže i planove i mrmljao nešto u stilu:

– Ja ne znam kako će ovo da se isplati. Svi predračuni govore da je to čist gubitak, ali...

* * *

Posle Prvog svetskog rata i tuberkuloze preležane u bugarskom zarobljeništvu, Trifun Veselinović, obućar, potražiće novi život. Put ga je iz sela Mlado Nagoričane, kraj Kumanova u Makedoniji, doveo u Cerovac kod

Smederevske Palanke. Tu se upoznao sa Sofijom, rodom iz Markovca kod Velike Plane, zaljubili su se jedno u drugo i preselili u Smederevo.

Nedugo potom rodila im se ćerka Ljubinka. Devojčica se proćula po lepom glasu, pa je, kada se zadevojćila, postala i ćlanica smederevskog pevaćkog društva, sa kojim je nastupala na raznim priredbama. Na jednoj od njih upozнала se sa Lazarom, zaljubili su se i 1948. godine registrovali. Tako se tada zvanićno nazivalo stupanje u brak.

Glas o lepom Ljubinkinom glasu stigao je i do Radio Beograda, odakle su je pozvali da doće na audiciju za radijsku pevaćicu. Ona je otićla, proćla audiciju, pa su joj ponudili posao – da peva na radiju. To se dećavalo u isto vreme kada je Lazar odbio ponudu za vojnu slućbu i odlazak u Beograd. Sledeći ga, odbila je i ona.

Ja mislim da celog ųivota nije prećalila tu odluku – kaće Boda. – Tiho je patila ųto nije ostvarila tu svoju ambiciju jer je predivno pevala. Ona se, naravno, povinovala obićajima i svoj ųivot posvetila porodici, prvo muću, a posle i deci. Klasićna naća porodica. Otac je radio, ona je to poćtovala. U kući je njegova bila poslednja, ali ne kao nekog apsolutiste, već u duhu vremena i obićaja, on je zaraćivao za ųivot i zbog toga je pitan. Verovatno je takvo ponaćanje bilo posledica straha iz detinjstva. Stalno je govorio:

– Pazite ųta radite. Nemojte da se kaćite sa politikom! Nemoj ovo! Nemoj ono!

Kad god Ljuban ili ja napravimo neku glupost, njegovo ćuđenje se svodilo na pitanje:

– Jesi ti, bre, pametan!?

Ljubinkino i Lazino prvo dete, ćerkica Jovanka, roćena 1949, poćživela je nepunu godinu. Radost u njihov mirni

život vratio je sin Ljubomir, koji se rodio 1950. Šest godina potom, 25. novembra 1956, rodio se i drugi sin, kome su nadenuli ime Slobodan. U *Našem glasu*, onom s početka priče, taj događaj nije zabeležen.

JESTE MI SE PROMENIO ŽIVOT!

Teško je zamisliti da je onoliki Boda nekada bio – mali. Ne treba nam mašta, imamo autentično Ljubino sećanje:

U jednom trenutku pomalo nisam mogao da shvatim kako sad to cela pažnja nije samo na meni, a ja sam bio prvo dete u porodici. Ne samo u našoj porodici, nego baš u užoj familiji. Ujak je tek kasnije dobio decu, tetka ih nije imala, tako da su mene svi mazili. U stvari, danas kad razmislim, da se on nije rodio, ja bih ispao totalni kreten koliko su me mazili. On je na neki način došao da me izvadi. Bio je beba upečatljivog izgleda.

Vrlo brzo je dobio one kovrdže i one kiflice na obrazima. Debeljuca... Bio je sav za štipanje. I ja sam baš voleo da ga štipam, ne onako zlo, nego sa uživanjem. Keva me je stalno terala:

– Beži, bre, nemoj to dete da mi diraš!

A Boda je imao te kovrdže koje mu je mama uporno puštala da rastu. Čak joj je i doktor rekao:

– Šišaj to dete da se ne izmetne!

U stvari, pre nego što sam se ja rodio, mami i tati je umrla beba, ćerka, naša sestra Joka, i onda je, valjda, mama

zbog toga stalno nju imala u sećanju, pa su joj Bodine lokne dobrodošle. Čak mu je stavljala i mašnice, oblačila ga u suknjicu, davala mu lutke...

Šest godina je ogromna razlika, posebno kada si dete, tako da nas dvojica nikada nismo imali zajedničko detinjstvo. Mnogo nam je trebalo da se zblizimo, sigurno trideset i nešto godina. Nije to bilo zbog neke moje nadmenosti, gordosti ili šta znam zbog čega. Jednostavno, kad si mlad, ta razlika je ogromna. Pre svega jer je ogromna razlika u znanju, iskustvu i sposobnostima. Tek sa godinama ona postaje zanemarljiva, ali tada je bila ogromna. Mi se, na primer, nikada nismo igrali. Nismo imali zajedničke igre. Ja sam imao svoje društvo, a on svoje. Pa i onda, doduše retko, kada bi se dogodilo da se zajedno igramo, ja sam bio nestrpljiv ako on nešto ne zna ili ne može u toj igri. Zato sam takve situacije rešavao čvrgama, što je i normalno kad si u pubertetu. Obojica smo imali sopstvena odrastanja. Čak i kada sam ja počeo da sviram, on je bio klinac!

Ja sam malo od čaleta nasledio tu krutost, neku nervozu ako mi nešto ne ide ili ako me neko ometa dok radim, pa umem da prasnem. Danas to donekle uspevam da kontrolišem. A bio sam i stariji brat, i šta me sad tu ovaj klinac davi. Naravno, i ja sam bio klinac, ali sam od njega bio stariji i to je bilo dovoljno.

Praktično, nas dvojica smo se zblížili tek kada je on završio akademiju.

Danas bi onaj doktorov savet Bodinoj mami u javnosti izazvao buru negodovanja, ali je onih godina bio sasvim očekivan, pa i poželjan, jer je bio u skladu sa društvenim normama. Tek što je narodu teškom mukom i Golim otokom SSSR isteran iz glave i počelo lagano okretanje ka

Zapadu, pa da nam još trebaju i dečaci u haljinicama! Da krenemo, na primer, tako što ćemo vratiti Miku Miša!

Za početak. A tako obučeno dete nije moglo među „normalnu“ decu, pa je mama Bodu lepo presvukla i poslala u zabavište, koje se 1962. godine doselilo pod krov Osnovne škole „Dr Jovan Cvijić“. Uspomenu je sačuvala fotografija napravljena naredne godine ispred ulaza u vrtić, sa drugarima i vaspitačicom Žanom Kirilovom.

BODA - RODA

Fotografisanjem sa drugarima ozvaničen je i rastanak sa zabavištem. Od septembra '63. učenik je prvog razreda Osnovne škole „Dimitrije Davidović“, odeljenje I-3. Tada je i dobio nadimak Boda. Kaže, imao je nekog rođaka Bodu, pa su i njega tako prozvali, ali su ga deca češće zvala Boda Roda, jer je od malena bio štrkljast.

Ja sam levoruk i, naravno, pisao sam levom rukom, pa sam zbog toga imao užasne probleme. Zato je moje sećanje na prve dane osnovne škole uglavnom vezano za kažnjavanje kad god se nisam trudio da pišem desnom rukom. Jednostavno, u to vreme je bilo važno prilagoditi se, nisi smeo ničim da se izdvajaš. A i sve je bilo po meri dešnjaka. Pošto sam na silu naučio da pišem desnom rukom, ostala je posledica – moj rukopis koji je užasan!

I eto apsurdna: u vremenu vladavine levičara, Boda je morao da postane – dešnjak! Zato danas duhovito konstatuje da su ga, iako nehotično, na vreme preusmerili!

Imao sam dve učiteljice i jednog učitelja. U prvom razredu učiteljica mi je bila Javorka Stefanović, jedna stara

učiteljica koja je stanovala u kući prekoputa moje zgrade. Kada sam završio drugi razred, ona je otišla u penziju, pa je u trećem došao učitelj Đorđe Kovačević. Nažalost, sredinom četvrtog razreda on je iznenada preminuo. Celo naše odeljenje išlo je na sahranu. I plakali smo, istinski, jer je on bio naš učitelj. Zamenila ga je učiteljica Radmila Vasić, kojoj smo mi bili prva generacija đaka. Nastavnica srpskog jezika Roza Pintač vodila je naše odeljenje kao razredni starešina od petog razreda do kraja osnovne škole.

PRANGIJE, KARBIT, RAKLJICE, ŠIŠTAVCI

Iz tih školskih dana ne mogu da se setim nekih posebnih događanja, osim da sam voleo sport, posebno fudbal.

A u to vreme nije bilo previše zabave, barem ne onakve kako to danas zamišljamo, deca su se sama dovijala smišljajući nešto što bi se nazvalo avanturom. Penjanje po Majdanu, brdu pod kojim se škola nalazila, bilo je jedna od glavnih zabava. A Majdan je dobio ime po tome što su iz njega nekada vađeni kamen i pesak, pa su ostali neki tuneli, kao u rudniku. Hrabriji su se usuđivali da uđu u njih, ali Boda nije bio među njima. Oduvek mu je, kaže, boravak u nekom zatvorenom, a posebno u zatvorenom i skućenom prostoru bio neprijatan.

U Beogradu se deca hvale kako su se kešala na tramvaje. E, ja sam voleo da se kešam na rudu zaprežnih kola. Tih šezdesetih godina ulicama Smedereva ravnopravno su prolazili retki automobili, bicikli, motori i zaprežna kola – taljige sa drvenim i luksuzniji špediteri sa gumenim točkovima. Od tramvaja ni traga. Ali zato je zaprežnim kolima otpozadi virila ruda na koju smo se mi, klinci, peli da se vozimo, dobro

pazeći da nas kočijaš ne vidi jer bi nas odmah šibnuo bičem. Naravno, to je bio dodatni izazov za kešanje – pokazati hrabrost da se voziš i spretnost da izbegneš bič! Ja sam jednom, pokušavajući da se dokažem, pao i dobro se ugruvao i ogulio. U kuću sam se samo ušunjao, misleći da će se maler na tome završiti. Ali nije. Otac me je video! Ovaj put nije pitao: „Jesi ti, bre, pametan?“, nego me je tako izudarao da mi više nikad nije palo na pamet da sličnu avanturu ponovim.

Prekoputa zgrade u kojoj sam živeo bio je šljunkoviti plac, na kome se danas nalazi zgrada smederevske opštine. Tu, u blizini Železničke stanice, bio je pijac zvani Donja vaga jer se na njemu nalazila gradska vaga na kojoj su merena zaprežna kola pre i posle istovara robe koja je dalje tovarena u vagone. Idealno mesto za one koji vole da se kešaju na rudu, ali meni posle očevih batina to više nije padalo na pamet.

Međutim, sećam se da se tu jedno vreme nalazio i neki žuti avion dvokrilac. Otkud on baš tu, nikad nisam saznao, mada me to nije ni interesovalo jer je sama mogućnost da izbliza vidim avion bila prava avantura i početak mnogih dečjih maštanja. Možda mi je baš zbog tog aviona omiljena igračka bio mali avion od stiropora. Njega su mi kupili na nekoj Smederevskoj jeseni, takve avione su imala i sva deca iz zgrade, pa smo ih bacali takmičeći se čiji će avion duže da leti. Tu sam igračku obožavao.

Naravno, nisu sve igre bile tako bezazlene. Omiljena zabava bila je pravljenje prangija. Najmanje smo pravili od rukohvata sa ručica na prozorima. Skidali smo ih s prozora u kućama i zbog toga posle dobijali batine, ali je vredelo uzbuđenja koje nam je pucanje pričinjalo. Taj rukohvat, koji je imao uzano udubljenje u kome je navoj za šrafljenje,

vezivali smo za jedan kraj žice, a za drugi kraj ekser. Potom u rupicu sipamo mešavinu sumpora i šalitre, koji su legalno mogli da se kupe u apoteci, mada nama deci nisu hteli da prodaju, pa smo se dovijali na razne načine. Sipamo tu mešavinu, savijemo žicu koja postane drška, uđenemo onaj ekser u rupicu i tresnemo o zid. Nije to bilo neko baš gromko pucanje, ali je pričinjavalo radost, posebno kad pucamo u ulazima komšijskih zgrada, u kojima je buka, kao u rezonatorskoj kutiji, daleko veća. Veštiji su pravili veće prangije od šarki za prozore, ali su one, za razliku od naših malih, ne samo pravile galamu nego i pričinjavale štetu na zidovima o koje se udaralo jer su ostavljale garav trag, a često i razbijale masnu coklu kojom su zidovi bili premazani.

A na Železničkoj stanici smo pronalazili karbit. Njega je bilo u pepelu koji je izbacivan iz lokomotive parnjače. Taj karbit je neka magijska tvorevina, bar je nama deci tako izgledalo. Znali smo da će voda ugasiti svaku vatru, ali je sa karbitom bilo drukčije. On može da se zapali tek kada se pokvasi. Za dobro pucanje potrebni su lep komad karbita, konzerva, ekser, parče cigle, šibica i pljuvačka. Parčetom cigle zviznete ekser da biste na dnu konzerve probušili rupu. Potom pljunete na karbit i pljuvačka odmah počne da vri. Zato ga brzo pokrijete onom konzervom, a rupicu zapušite prstom. Vaš pomoćnik potom zapali šibicu, vi sklonite prst, a on vatru prinese rupici. Posle nekoliko trenutaka to tako rokne... eksplozija džidne konzervu uvis. Često i u glavu ako se ne izmakneš na vreme.

Pravili smo i topove od blata. Danas pucanje ne volim, nerviraju me i petarde i svaka slična buka. Mogu da razumem decu – ali samo decu jer sam se kao dete i ja tome radovao.

Brali smo i dudinke, one crne, pa kad se vratimo kući, a mi – modri. Od njih! A ako isflekamo pantalone ili majicu, i majka doda poneku modricu.

Bila je i neka ruševina u blizini, jedna zgrada porušena u eksploziji '41, i tu smo voleli da se igramo, mada su nam roditelji zabranjivali jer je stvarno bilo opasno.

A imali smo i svoj bioskop. U mojoj zgradi je živio jedan Saša, svi su ga zvali Dečko, on je bio Ljubanov vršnjak, jedan izuzetno interesantan lik. Njegov otac je imao ukoričene Zabavnike, predratne i posleratne brojeve, i davao nam da ih čitamo. Ja sam se razvaljivao! A Saša je imao kino-projektor i neke filmove, pa je u podrumu pravio bioskop za nas klince. Normalno, naplaćivao je ulaznice. Jedino nam nije bilo jasno zašto nas nije puštao u bioskop sa starijim momcima. To smo kasnije shvatili...

Pravili smo i rakljice. To su one male pračke od žice, sa tankim lastišem. Od tanje žice smo pravili metkiće, pa nam je zabava bila da iz podruma, kroz prozor koji gleda na ulicu, gađamo prolaznike. Posebno žene jer im onaj metkić pocepa čarape. Nama je to bilo zabavno.

Rakljica je bila omiljena igračka i devojčicama, samo što su one bile maštovitije. Ceca, Bodina drugarica iz vrtića, pričala je da su ona i njene drugarice iz podruma gađale Ljubana. Pošto je on tada već svirao na igrankama i zbog toga bio popularan, one su čekale da naiđe, pa su ga gađale da se okrene kako bi ga videle. Naravno, posle su se, uz kikotanje, krile da on ne vidi njih.

Generalno, u to vreme baš i nismo imali neki izbor. Igre smo sami smišljali i izmišljali. Sve što nam je budilo maštu bilo nam je zanimljivo. A i roditelji su skoro sve zabranjivali, pa nas je i to dodatno inspirisalo za smišljanje svakojakih ludorija...

Bilo je i ratovanja, Nemaca i partizana, ali i kauboja i Indijanaca, pa smo pravili lukove i strele, ili mačeve kada smo bili vitezovi, pa smo često ratovali zgrada protiv zgrade ili ulica protiv ulice. Nekad se te strasti toliko razbukte da poleti kamenje i bude razbijenih glava, ali koga je briga...

Uobičajeno detinjstvo u maloj varoši. Međutim, najvažnije Bodine uspomene na detinjstvo i odrastanje, kao i mnogih generacija dece pre i posle njega, vezane su za smederevsku Tvrđavu.

Nju u *Hajducima*, u kojima opisuje svoje smederevsko detinjstvo, pominje i Branislav Nušić, doduše ne kao Tvrđavu, već kao Stari mlin, ali Smederevci se ne daju zbuniti jer se takve avanture samo u Tvrđavi mogu doživeti.

Osim penjanja po zidinama, što nije bilo nimalo bezbedno jer su posle eksplozije nemačke municije 1941. godine bile prilično razrušene, glavna zabava bila je skupljanje šištavaca. Tako smo nazivali malecne pločice crnog baruta, veličine nokta na malom prstu, koje su tu ostale posle eksplozije. Često bi ih kiša isterala na površinu, ali je bilo dovoljno i malčice pročeprkati po zemlji i začas napuniti papirni fišek ili teglicu od vegete. Kad skupimo dovoljno šištavaca, obično sačekamo veče pa ga prospemo po zemlji praveći od njega liniju, kao što smo videli u kaubojskim filmovima. Posle jedan kraj zapalimo i ushićeni gledamo kako plamena zmija šišteći gmiže kroz noć.

... I FUDBAL

Od svih igara fudbal sam najviše voleo! Svi u kući su navijali za Zvezdu – i mama, i tata, i Ljuban, samo sam ja bio kontraš. Ne znam zbog čega, ali ja sam počeo da navijam za Partizan!

Tako je ostalo do danas. Doduše, Boda uvek na to doda kako je on partizanovac koji ne mrzi Zvezdu.

Pa i moja mlađa ćerka Nađa navija za Partizan, a odbojku je igrala – za Zvezdu.

One godine kada je Zvezda krenula u pohod i uzela Ligu šampiona, ja sam gledao sve njene utakmice! Gledao sam i onu čuvenu utakmicu sa Milanom, kad je ona magla počela da se valja na Marakanu, Zvezda je vodila, ali je utakmica prekinuta i nastavljena sutradan, Milano je izjednačio i otišao dalje...

Ja generalno volim sport – fudbal pre svega, odbojku normalno i sa najlogičnijim razlogom, a i košarku, naravno. Volim i sve ostale sportove bez razlike.

Da nije bilo mog inata, možda bih i ja bio zvezdaš kao i ostali u kući, ali eto, tako mi se zalomilo. Evo priče kako se

začela ta crno-bela romansa. U Beogradu sam imao tetku, maminu rođenu sestru, i teču. Često smo odlazili kod njih. Posebno smo Ljuban i ja voleli da idemo jer su nam, zato što nisu imali dece, ispunjavali razne želje. A ja sam stalno kukao da me vode na derbi. I teča me jednog dana odvede.

Pošto je moja mama šila, i to je odlično šila sve, iskukao sam joj da mi sašije Partizanovu zastavu, koju sam stavio na neki štap i, dok smo autobusom išli u Beograd, ja je izbacim kroz prozor. Ona se vijori, a ja – ponosan! Niko kao ja! To je bio događaj. Tad nisam imao pojma – kakav sever, kakav jug, kakvi bakračići, a teča, zvezdaš, kupio karte za sever i tamo me odveo. Sa mojom zastavom Partizana. Ja sam sa njom normalno ušao na sever, nije bila ni neka preterano velika poseta, i mi smo normalno gledali utakmicu. Oni ljudi okolo malo me pogledali, ali ništa. Vide da sam dete. A ja skačem i mlatim onom zastavom levo-desno. I sve tako do poluvremena, kad je neko samo protrčao, oteo mi zastavu i pobegao. Jao, ja se rasplakao, oni ljudi okolo se smeju, teča otišao da pronađe moju zastavu, ali – ništa. Sve se na tome završilo. Bilo je to 11. septembra 1966. godine, sećam se, ja sam pošao u peti razred, rezultat je bio 1 : 1, gol je dao Bajić.

I Džajić za Zvezdu, podsećam ga. Kaže da se ne seća. I smeje se, pa nastavlja:

To je bila ona godina kada je Partizan na Hejselu izgubio od Reala u finalu Kupa šampiona, pa je posle Partizan prodao taj tim, tako da je skoro kompletan tim u ovom derbiju bio nov.

A pamtim i '71, tada sam imao petnaest godina. U junu su igrali Partizan i Hajduk, ja kidnuo od kuće da gledam tu utakmicu. I, sećam se, na poluvremenu Partizan vodi dva -nula. Na početku drugog poluvremena da treći gol, povede

tri-nula. I negde, sećam se, bio je šezdeseti minut, bio je neki faul na sredini i neki prekid, to traje pet-šest minuta. I onda na teren uđu neka dvojica u mantilima, oko njih se okupe igrači oba tima i sudija i malo potom ova dvojica odu. Nastavi se utakmica, ali je Partizan stao! Nema ga! I Hajduk počeo: tri-jedan, tri-dva, tri-tri... Na kraju se utakmica završi četiri-tri za Hajduk i on te godine postane šampion Jugoslavije... Tako sam vrlo brzo, u ranoj mladosti, spoznao način funkcionisanja te igre kod nas.

Ali, bez obzira na sve to, fudbal i dalje stvarno volim. Čak sam, kao srednjoškolac, hteo da ličim na Kempesa, on je tada bio glavna faca, pa sam puštao kosu i pravio frizuru kao on. Toliko sam se zapalio da sam počeo da treniram fudbal. Otišao sam na jedan trening Metalurga, mislio sam – ja to znam, šta tu ima, malo ševaš, šutneš i daš gol... Kao ono kad smo kô klinci, igrali na male goliće: Enac! Penac! Šut! Gooooo...! E, međutim, kad sam video šta sve tu treba da se radi, prvi trening je bio i poslednji.

GUDINEZE

Iako za karijeru fudbalera nije imao volje, od fudbala je bilo i neke koristi. Vrlo, vrlo konkretne. O tome priča Ljuba:

Možda zvuči neobično, ali moj prvi instrument bila je harmonika. Danas mi je malo žao što je nisam sačuvao za uspomenu jer sam je dobio zahvaljujući Bodi. On je imao tada tri-četiri godine, čini mi se.

Naime, Ćale je voleo da igra sportsku prognozu, a u tom njegovom zadovoljstvu ponekad smo učestvovali i porodično. I keva, i Boda i ja imali smo po jednu kolonu. Iako niko od nas nije imao pojma ni ko su ti klubovi, jer je to bila neka italijanska liga. I Ćale pita Bodu za utakmicu Udineze i ne znam ko još, a Boda tipuje na „Gudineze“. On je, valjda, birao timove po tome kako mu se neko ime dopalo. Čudan sistem, ali ispao je delotvoran jer je jednom Bodina kolona pobedila, imao je jedanaest pogodaka, a to je tada bila baš dobra lova. Ćale je odmah otišao u Beograd da kupi televizor, išli smo i na more, a ja sam navaljivao za harmoniku. Oni me odgovarali: „Nemoj, šta će ti to“ jer sam već išao u

muzičku školu, učio sam da sviram klavir, ali sam hteo harmoniku, da je imam kod kuće. Na njoj sam skidao i Bitlse jer nisam mogao da stignem do gitare. Posle mi je to Boda naplatio kad je krao moju gitaru i potajno učio da svira.

Talenat mnogih uspešnih ljudi moguće je prepoznati još u ranom detinjstvu. Kada ih pitate šta ih je tada privlačilo, neretko će vam reći: „Još kao dete voleo sam...“ Sa Bodom je bilo sasvim drugačije. Ništa od onoga što je radio, što ga je zanimalo i što je voleo nije nagoveštavalo budućeg glumca. Ili je to, već tada, bila samo dobra gluma?

Od svih školskih predmeta, očigledno je najviše voleo – fudbal. Što ne znači da je zanemarivao svoje đачke obaveze. Do sedmog je bio odličan, u sedmom i osmom vrlo dobar. E, posle, srednja škola...